

*İnsana eliyle kazandığından başkası yoktur.
Simyacılık gafil işidir...*

HAYALİ, EFSANEVİ VARLIKLAR VE İLİMLER

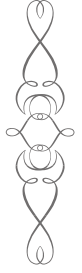
BU BÖLÜMDE:

- Kim vardı diyâr-ı kîmyâya

(Ayrıca bakınız: Gaflet içinde yaşamak)

“Allah bes, baki heves”

60. Kim vardı diyâr-ı kîmyâya

456. *Düşmüş kimi tecessüs-i kibrit-i ahmere
Olmuş kimine mucib-i iflâs kimya
Ziya Paşa*

Kimi toprağı altın haline getirmek için gizlice çalışmaya koyulmuş; kimi de iflas etmiş ki, sebebi kısa yoldan zengin olma peşinde koşmuş olmak.

457. *Kim vardı diyâr-ı kîmyâya
Ankâya erişdi ya hümâya
Şeyh Galib*

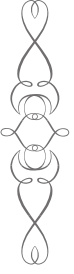
Kimya ülkesine kim varabildi? Kim ankâ'ya ve hümâ'ya erişebildi?

kimyâ: Çeşitli maddelerden altın elde etmenin ve bakır, gümüş vs madenleri altına dönüştürmenin yollarını arayan bâtil ilim.

ankâ: Kaf dağında yaşadığı varsayılan, tüyleri renkli, yüzü insana benzer efsanevi kuş. İnanışa göre ankâ kendisinde her kuştan bir alâmet bulundurur ve asla yere konmayıp dâima yükseklerde uçar.

hümâ: Devlet kuşu, talih kuşu, cennet kuşu. Saadet ve mutluluk anlamına gelir. Kaf dağında, okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan efsanevi bir kuş. Hümâ kelimesi ile birçok terkipler yapılmış olup hemen hepsinde talih ve baht açıklığıyla ilgili düşünceler hâkimdir.

Ankâ, hümâ, simurg masal dünyasının mitolojik, efsanevi kuşlarıdır. Divan edebiyatının zengin inanç ve anlatımlarında sıkça karşımıza çıkarlar.

Şeyh Galib, burada kimyâyı, simya, ankâ ve hümâ ile bir tutarak ona erişilmesinin hayal olduğunu ve hayal peşinde koşulmaması gerektiğini tavsiye etmektedir. Yani şair, kolay yoldan zengin olmanın, çalışmadan kazanma arzusunun boş bir hayal olduğunu anlatıyor. Buradan anlaşılması gereken, bu beyitteki zahiri mana (görünenin anlamı) değil, asıl onun arkasındaki mecâzi mânadır. Çünkü her devrin, dönemin ankâları, hümâları, kimyâları oldu. Her zamanın insanları değişik ve erişilmesi imkânsız hayallerin peşinde koşular.

458. *Kimyâ ilmi kimi etti ganî*
Simyâ sîme batırmaz elini
Sünbülzade Vehbi

Kimyâ ilmi kimi zengin etti ki (seni de zengin etsin); simyâ altına, gümüşe batırmaz elini. (Başka bir deyişle kimyâdan, simyâdan medet umma. Onlar seni ne zengin eder, ne de altına, gümüşe batırır elini, onun için sen böyle olmadık hayaller peşinde koşmak yerine kendi elinle kazandığına bak.

simyâ: İlm-i simyâ olarak da bilinen bu bâtlı ilim, çok eskiden tılsım ilmi yerine kullanılmıştır. Büyük ölçüde harf ilmine dayanır. İnanişâ göre harfler bazı sırları bildirir.

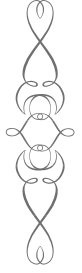
sîm: Gümüş. Divan şiirinde daha çok rengi ile ele alınır.

Her devrin hayalcileri, kısa vadede zengin veya ünlü olmak isteyen hırslıları, tılsımlı yollardan ilim elde isteyen insanları vardır. Her devirde de insanlar yeni kimya, simyâ ilimleri icat eder, onun peşinde koşarlar.

459. *Olma zinhar bu sevdaya esir*
Olacak hal değildir iksir
Nâbî

Sakin ha olmadık hayallerin, sevdaların peşine düşme; (dertlerine deva olacak, hastalıklarını iyileştirecek) iksir diye bir şey yoktur.

İksir: Eski zamanlarda bazı madenleri altın veya gümüşe çevirme ve birçok hastalıkları iyileştirme özelliğine sahip olduğu zannedilen cevher...

İnsanlar her devirde olmadık hayallerin peşinde koşular. Bir dönemde iksir peşinde, bir başka zaman kimyâ uğruna çalıştılar. Birileri ankâ peşinden, ötekiler simurg'un arkasından gittiler. İnsan bugün de olmadık hayal ve ideolojilerin peşinde koşuyor. Dünyada ölümsüzlük arayan ve kendi hayallerinin yorgunu olan insan bakalım nerede duracak.

460. *Sîmürg ü kimya vü vefa gibidür âdem*
Yâr u harîf ü mûnis ü mahrem didükleri
Şeyhi

Sevgili, yakınlar, arkadaş, sırdaş dedikleri insanlar; simurg, kimya, vefâ ve yokluk gibi hayali şeylerdir. (Sevgili, ak-raba, dost ve sırdaş, bunların hiçbirine inanma, kanma diyor Şeyhi, gerçekte bunların hiçbiri yoktur, diyor.)

461. *Simyâ ise hayâl ü evhâm*
İsmi var gerçi velîkin kuru nâm
Sünbülzade Vehbi

Simyâ (dediğin bir) hayal ve evhamdan ibarettir; ismi var ama kuru bir namdır, yani yoktur.

462. *Sîmürg ü kimya vü vefa gibidür 'adem*
Yâr u harîf ü mûnis ü mahrem didükleri
Şeyhi

Sevgili, yakınlar, arkadaş, sırdaş dedikleri simurg, kimyâ, vefâ ve yokluk gibi hayali şeylerdir. (Olmayan bir şeyi var zannedip aldanmayın.)

simurg: Eskiden Elburz dağında bulunduğu inanılan kuş. Efsaneye göre simurgun üzerinde her kuştan bir eser bulunurdu.

